

DOI: 10.25140/2411-5215-2021-3(27)-54-63

УДК 004.738:339

JEL Classification: M21; M14

Людмила Вербівська

кандидат економічних наук, доцент кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича (Чернівці, Україна)

E-mail: l.verbivska@chnu.edu.ua. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2768-9157>ResearcherID: [S-3318-2016](https://orcid.org/0000-0002-2768-9157). Scopus Author ID: [57210597185](https://orcid.org/0000-0002-2768-9157)**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПОЛОЖЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ
І РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННОГО БІЗНЕСУ**

У статті проведено дослідження теоретико-методологічних положень функціонування та розвитку системи електронного бізнесу. Зокрема, враховуючи сутність цієї системи, особливості її функціонування в національній економіці, було визначено передумови її формування та трансформації. Також виокремлено та детально проаналізовано основні функції такої системи, до складу яких віднесено такі: ринкова, розвитку, інноваційна та соціально. Значна увага була приділена розгляду принципів діяльності окресленої системи, які були поділені на три групи: формування, функціонування та розвитку, розглянуто їх особливості.

Ключові слова: бізнес; система електронного бізнесу; функція; принцип; система; цифровізація.

Рис.: 1. Бібл.: 23.

Постановка проблеми. Електронний бізнес нині є важливою складовою здійснення підприємницької діяльності. Активний розвиток інформаційних технологій, спрощення доступу до мережі Інтернет, значний рівень поширення смартфонів та інших електронних пристроїв сприяли створенню нових видів господарювання, які функціонують виключно на основі використання сучасних цифрових технологій. Особливого розвитку окреслений вид бізнесу отримав у результаті коронакризи та запровадження локдауну в багатьох країнах. Заборона виходу з дому активізувала попит на послуги доставки товарів, надання послуг через мережу Інтернет та змусила багатьох підприємців досить швидко організувати свій бізнес онлайн за допомогою використання сучасних технологій. Під час кризи також додаткового імпульсу до розвитку отримали логістичні підприємства, які здійснюють доставку товарів, продуктів, система платіжних переказів. Таким чином, електронний бізнес сьогодні трансформується в результаті зміни зовнішнього економічного середовища, у якому функціонує цей вид підприємницької діяльності. Роль цієї системи в розвитку національного господарства лише зростає. Саме це й зумовлює підвищений інтерес науковців до проведення досліджень у цій сфері, поглиблення теоретичних, методологічних та прикладних аспектів розвитку електронного бізнесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання виокремлення та опису теоретичних положень функціонування системи електронного бізнесу розглядаються в досить значній кількості наукових публікацій, авторами яких є такі вчені: Н. Голіонко, А. Дзюбіна, Д. Євтушенко, М. Попова, М. Дубина, А. Жаворонок, К. Шапошников, О. Зайцева, І. Болотинюк, Д. Пілевич, Л. Піддубна, Н. Малініна, С. Маловичко, В. Скілько, О. Хижняк, В. Марченко, І. Ситник, Н. Єремєєва, О. Зозульов, О. Орлик, Р. Тополевський та ін.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Попри численні наукові публікації у сфері електронного бізнесу, досить актуальними залишаються питання розширення, обґрунтування, систематизації теоретичних та методологічних аспектів функціонування системи електронного бізнесу, особливо враховуючи сучасні трансформації в цій сфері, які зумовлені швидким поширенням та проникненням цифрових технологій у всі сфери господарської діяльності.

Мета статті є поглиблення теоретичних та методологічних положень функціонування та розвитку системи електронного бізнесу.

Виклад основного матеріалу. Розвиток електронного бізнесу є важливою компонентною забезпечення інноваційного розвитку національної економіки. Активне впровадження технологій електронної комерції, використання платіжних систем вже сьогодні є невід'ємною складовою економічної діяльності всіх суб'єктів господарської діяльності. З кожним роком роль нових сфер економіки, які виникають у результаті розвитку сучасних інформаційних технологій, лише зростає, а їхній вплив на розвиток національної економіки постійно збільшується. Крім того, вже існуючі галузі національного господарства трансформуються в результаті впливу нових чинників, особливо нових можливостей, які продукують зазначені технології і тим самим як долучаються до сфери електронного бізнесу у вигляді продавців, надавачів послуг, так і розвивають цю сферу як клієнти суб'єктів підприємницької діяльності, що функціонують виключно на основі використання інформаційних технологій.

Наприклад, досвід провідних світових держав (США, Канада, країн ЄС) засвідчує, що електронна комерція посідає чільне місце в системі основних пріоритетів цих країн і є потужним важелем економічного зростання, необхідною платформою для переходу національних економік на якісно новий виток розвитку. Подібний досвід підтверджує доречність і обумовлює актуальність пошуку нових ефективних способів розвитку електронного бізнесу на вітчизняних підприємствах [3, с. 335].

Загалом електронний бізнес за своїм змістом варто розглядати як економічну діяльність, яка здійснюється насамперед за допомогою використання сучасних інформаційних технологій з метою отримання прибутку [2, с. 61; 7, с. 185; 16; 17]. Таке визначення є абстрактним, проте дозволяє узагальнити окремі види підприємницької діяльності, які доцільно відносити до цього виду бізнесу. Із системного підходу система електронного бізнесу – цілісний, єдиний об'єкт дослідження, що являє собою сукупність відносин між економічними суб'єктами, які відбуваються в процесі купівлі, продажу, виробництва та обміну товарами й послугами за допомогою використання інформаційно-комунікаційних технологій, має власну мету функціонування, складну композицію побудови та взаємодіє з іншими системами зовнішнього середовища.

Враховуючи системний характер існування електронного бізнесу як окремого напряму підприємницької діяльності, в межах його системи сьогодні вже можна виокремити різні напрями бізнесу, які розвиваються обов'язково на основі використання інформаційних технологій [1; 6; 12, с. 34; 13, с. 118]. Цілком логічним є те, що окреслена система розвивалася поступово й у своєму функціонуванні пройшла декілька етапів. Основними передумовами, на наш погляд, що сприяли виникненню електронного бізнесу та його подальшому розвитку, є такі:

- виникнення мережі Інтернет та розвиток відповідних технологій обміну інформацією. Всесвітня мережа Інтернет відіграє важливу роль як комунікаційний засіб для взаємодії суб'єктів електронного ринку. Власне поява Інтернету змінила способи ведення господарювання і стала причиною виникнення електронного бізнесу, який набув популярності серед суб'єктів господарювання завдяки збільшенню можливостей побудови ефективних відносин між учасниками електронного ринку через зниження витрат на операційну діяльність, швидке масштабування архітектури продажів та фактично безмежного географічного розширення ринків збуту [4, с. 17];

- зростання популярності використання комп'ютерної техніки, інформаційних технологій серед населення; у сучасних умовах зростання – кількості смартфонів;

- поступовий розвиток платіжних систем у всьому світі, спрощення системи переказу коштів;

- підвищення рівня фінансової грамотності населення та поступове зростання попиту на використання платіжних карток серед населення;

- зростання довіри до електронних платежів та фінансових установ;

- розвиток міжнародних економічних зв'язків у країні, рівень її залучення до міжнародної електронної торгівлі;
- спрощення процедур перевезення товарів, продукції між країнами, лібералізація міжнародної торгівлі, ринкового капіталу;
- розвиток мобільного зв'язку, сьогодні це запровадження технологій 5G та ін. [9; 11, с. 154; 15, с. 270; 20, с. 45].

На рис. 1 представлено виокремлено основні теоретико-методологічні положення функціонування системи електронного бізнесу. Розглянемо їхній зміст детальніше.

Передусім під час аналізу особливостей функціонування окресленої системи варто враховувати, що така система є макроекономічною, відкритою системою і, відповідно, для її функціонування притаманні властивості, принципи, функції, які є класичними для економічних систем, які розвиваються у відкритому нестабільному середовищі. Таким чином, для системи електронного бізнесу притаманними є такі особливості функціонування і розвитку.

1. Розвиток такої системи у змінному, відкритому до екзогенних збурень середовищі, що не дозволяє чітко описати всі закономірності майбутнього розвитку такої системи, передбачити всі сценарії її функціонування.

2. Розвиток системи електронного бізнесу відбувається циклічно у відповідності до етапів розвитку світової економіки, національних господарств окремих країн; також важливий вплив на розвиток системи електронного бізнесу відіграють етапи інноваційного розвитку, розробка нових технологій, швидкість їх впровадження та застосування.

3. Система електронного бізнесу є складною системою, яка містить значну кількість підсистем різної природи (рис. 1). Розвиток таких компонентів визначає і розвиток зазначеної системи. Важливою складовою розуміння особливостей її функціонування є те, що ця система постійно розвивається, а кількість її компонентів збільшується, оскільки процес переходу окремих видів господарської діяльності активно відбувається і сьогодні, навіть у тих сферах, де раніше підприємці не розглядали такі можливості (наприклад, продаж продуктів).

4. Важливу роль у розвитку системи електронного бізнесу відіграє відповідна інфраструктура. Враховуючи специфіку функціонування такої системи, інфраструктура є об'єктивно необхідною умовою для розвитку зазначеної системи, оскільки визначає її функціонування, рівень розвитку інформаційно-комунікаційних технологій у країні [14, с. 168; 22]. Без належного функціонування підприємств у цій сфері забезпечити використання сучасних технологій для підприємницької діяльності неможливо [8, с. 303-304; 16, с. 69; 18]. Отже, для розвитку системи електронного бізнесу притаманними є свої особливості функціонування та розвитку. Відповідно у такої системи є і власні, притаманні тільки їй, функції. Варто зазначити, що спектр таких функцій із розвитком зазначеної системи поступово розширювався в результаті зростання ролі системи електронного бізнесу в розвитку національної економіки. Розглянемо такі функції детальніше.

Ринкова функція – сутність цієї функції системи електронного бізнесу полягає в тому, що розвиток такої системи дозволяє розвивати ринок товарів, послуг і в багатьох випадках сприяти його глобалізації і формуванню. Можливість замовлення товарів в усьому світі для різних потреб різних економічних суб'єктів значно ускладнює розвиток світової економіки. Функціонування системи електронного бізнесу значно спрощує процес формування господарських відносин між виробниками та продавцями товарів, виключно між продавцями. Отже, вже сформувалися нові ринки міжнародних товарів, які раніше продавалися виключно офлайн і не в усіх країнах.

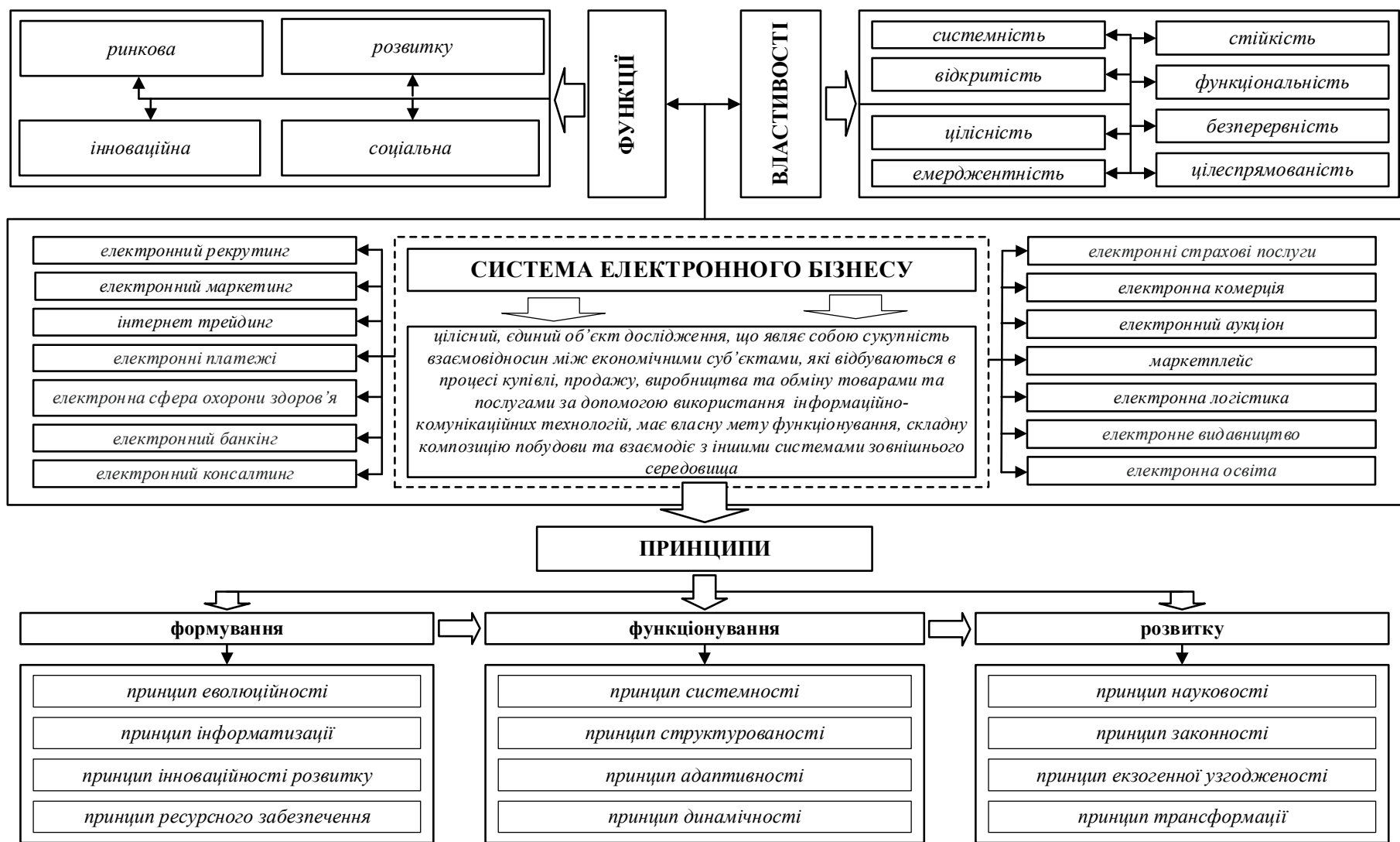

Рис. 1. Концептуальні положення функціонування системи електронного бізнесу

Джерело: складено автором на основі [5; 6; 10; 21; 23].

Функція розвитку – сутність цієї функції полягає в тому, що система електронного бізнесу своїм функціонуванням сприяє розвитку національної економіки, формує нові сфери господарської діяльності, сприяє прискоренню економічних процесів. Також така система позитивно впливає і на розвиток суб'єктів підприємницької діяльності, створює нові імпульси та можливості для їх функціонування, відкриваючи нові ринки сировини, товарів, збуту продукції. Також розвиток зазначеної системи сприяє залученню країн до системи міжнародної торгівлі, міжнародних ринків капіталів та функціонування світової платіжної системи. Варто зазначити, що функція розвитку за своєю сутністю є багатаспектною функцією, оскільки, враховуючи всі переваги функціонування системи електронного бізнесу, позитивний вплив відбувається на рівні як функціонування економічних суб'єктів, окремих територій, галузей, так і країн загалом.

Інноваційна функція – сутність цієї функції полягає в тому, що система електронного бізнесу є за своєю сутністю інноваційною системою, результатом розвитку інформаційно-комунікаційних технологій у всьому світі. Фактично всі складові такої системи у своєму функціонуванні пов'язані з такими технологіями і їхній подальший розвиток також обумовлюється удосконаленням окреслених інформаційних інновацій. Така ситуація сприяла тому, що на початкових етапах власного розвитку економічні суб'єкти, які починали займатися підприємницькою діяльністю на основі використання інформаційних технологій, намагалися використати їхній потенціал для власної роботи, адаптувати такі інновації для здійснення бізнесу. Проте сьогодні значна кількість суб'єктів підприємництва самостійно створюють нові інновації для забезпечення власного розвитку, реалізують нові інноваційні рішення для використання іншими підприємствами. Саме така ситуація сприяє тому, що система електронного бізнесу стає джерелом розробки інноваційних продуктів, технологій і в багатьох країнах відіграє ключову вже роль у розвитку національних інноваційних систем.

Соціальна функція – сутність цієї функції системи електронного бізнесу полягає в тому, що сьогодні на основі використання сучасних інформаційних технологій для багатьох суб'єктів господарювання значно простішим стає відкриття власної справи. Наприклад, продаж через спеціальні платформи товарів, послуг вимагає менших витрат для організації такого виду підприємницької діяльності. Також за допомогою використання інформаційно-комунікаційних технологій простіше рекламувати власну діяльність, шукати нових партнерів, нових постачальників сировини і т. ін. Такий спосіб ведення бізнесу дуже зручний для фізичних осіб як додаткове джерело отримання доходів. Таким чином, розвиток системи електронного бізнесу сприяє зниженню безробіття, активізації підприємницького потенціалу населення, формуванню можливостей отримати додаткові доходи.

Розглядаючи властивості системи електронного бізнесу, варто зауважити, що такій системі притаманні всі системні властивості, які є в інших макроекономічних систем. Загалом дослідження електронного бізнесу як окремої системи є важливим з позиції вивчення цього виду підприємницької діяльності як єдиного об'єкта, який складається з різних за природою, проте однакових за сутністю напрямів бізнесу. Саме оперування категорією «система електронного бізнесу» дозволяє узагальнено підійти до вивчення різних напрямів економічної діяльності, яка здійснюється виключно за допомогою використання інформаційних технологій. Відповідно, властивості такої системи є досить подібними до властивостей інших економічних систем і які можна конкретизувати при поетапному застосуванні системного підходу до вивчення природи електронного бізнесу, а саме використання таких етапів аналізу: системно-компонентний; системно-структурний; системно-цільовий; системно-функціональний; системно-ресурсний; системно-історичний; системно-інтеграційний; системно-комунікаційний.

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Якщо розглядати методологічні положення функціонування і розвитку системи електронного бізнесу в частині виокремлення принципів такої системи, то, на наш погляд, доцільно такі принципи поділити на три великі групи: принципи формування, принципи функціонування та принципи розвитку. сутність даних принципів полягає в тому, що такі принципи є об'єктивно існуючими правилами, нормами, існування яких сприяє розвитку зазначеної системи, конкретизує особливості її функціонування та відмінності від інших систем. На рис. 1 наведено окремі базові принципи зазначеної системи. Розглянемо групи таких принципів більш детально [19, с. 311-312].

Принципи формування – сукупність принципів, наявність яких сприяла розвитку спочатку окремих видів підприємницької діяльності за допомогою використання інформаційних технологій, а далі формуванню самої системи електронного бізнесу. До групи таких принципів доцільно відносити ті, без дотримання яких така система не могла утворитися.

Принципи функціонування – сукупність базових принципів, які лежать в основі роботи системи електронного бізнесу й дотримання яких дозволяє забезпечити сприятливі умови для розвитку видів підприємницької діяльності у цій сфері. Беззаперечно, варто розуміти, що процес функціонування будь-якої системи досить тісно пов'язаний із процесом її розвитку. Досить часто ці два процеси відокремити складно. Проте функціонування насамперед припускає відсутність регресу в роботі певної системи, а стабільну її роботу. Розвиток передусім передбачає прогрес у розвитку, перехід системи на якісно новий рівень власного існування. Відповідно, дотримання принципів функціонування необхідне для нормальної роботи системи, але недостатньо для створення умов її подальшого якісного розвитку.

Принципи розвитку – сукупність принципів, які пов'язані саме з процесами поступового розвитку системи електронного бізнесу, її трансформації з метою підвищення ефективності функціонування. Розвиток є процесом поетапного переходу певної системи з одного стану в інший, у результаті чого така система краще виконує власні функції. Система електронного бізнесу за своєю сутністю перебуває сьогодні в процесі свого постійного розвитку, трансформації та перебудови. Це пов'язано передусім зі стрімкими процесами цифровізації світової економіки, зміною поколінь інформаційних технологій. Саме наявність впливу таких технологій, їх постійне удосконалення та поширення об'єктивно впливають на функціонування бізнесу в усьому світі. Однак при цьому процес розвитку може бути активізованим також іншими чинниками, наприклад, зміною інституційних умов для здійснення підприємницької діяльності на основі використання інформаційних технологій, впровадження механізмів підтримки нових бізнес-ідей у цій сфері, розробки зручних сервісів для підприємців, які б спрощували рутинні операції, що пов'язані з їхньою економічною діяльністю.

Висновки і пропозиції. У статті розглянуто теоретико-методологічні положення функціонування системи електронного бізнесу. Результати проведеного аналізу дають можливість констатувати сьогодні важливу роль окресленої системи в розвитку національного господарства. Вивчення передумов формування і розвитку цієї системи дозволяє стверджувати, що її функціонування можливе лише через розробку інформаційно-інноваційних технологій, які активно залучаються для здійснення підприємницької діяльності. Таким чином, поступово з моменту свого зародження система електронного бізнесу перетворилася із системи, яка використовує такі технології для власного існування, у систему, яка вже продукує сучасні цифрові інновації для власного функціонування і для використання суб'єктам господарювання в інших сферах. Відповідно, це привело до поступової зміни функцій цієї системи, з часом розширилися відповідно до

зростання популярності ведення бізнесу на основі використання інформаційних інноваційних продуктів. Аналіз властивостей такої системи, принципів її формування, функціонування та розвитку дозволив більш детально дослідити особливості роботи такої системи, специфічні умови забезпечення її розбудови у майбутньому.

Враховуючи високий рівень сучасного розвитку системи електронного бізнесу, її вже об'єктивно існуючий вплив на функціонування національних інноваційних систем, варто зауважити наявність досить значного потенціалу до подальшого розвитку цієї системи, її окремих компонентів, що зумовлює проведення нових досліджень у сфері трансформації економічних відносин у суспільстві в результаті активного використання нових цифрових технологій.

Список використаних джерел

1. Абрамова А. С. Дослідження розвитку Fintech: кейс для країн східної Європи / А. С. Абрамова, А. В. Жаворонок, М. П. Федішин // Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України. – 2020. – Вип. 1-2. – С. 8-25. DOI: <https://doi.org/10.33244/2617-5940.1-2.2020.8-25>.
2. Вербівська Л. Концептуальні засади обґрунтування сутності електронного бізнесу / Л. Вербівська // Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2021. – № 2(26). – С. 57-64.
3. Голіонко Н. Г. Проблеми і перспективи розвитку е-бізнесу на вітчизняних підприємствах / Н. Г. Голіонко // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності : зб. наук. пр. – Маріуполь, 2013. – Вип. 1, т. 2. – С. 335–339.
4. Дзюбіна А. В. Диференціація основних складових електронного бізнесу [Електронний ресурс] / А. В. Дзюбіна, К. О. Копець, Г. Р. Дзюбіна // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Проблеми економіки та управління. – 2018. – № 897, вип. 2. – С. 16-19. – Режим доступу: <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2018/dec/15203/visnyk2018-16-19.pdf>.
5. Дубина М. В. Механізм розвитку ринку фінансових послуг на основі формування інституту довіри: теорія, методологія, практика : монографія / М. В. Дубина. – Чернігів : ЧНТУ, 2018. – 668 с.
6. Дубина М. Розвиток e-banking: світовий та вітчизняний досвід / М. Дубина, О. Шеремет // Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2019. – № 2 (18). – С. 154-162.
7. Євтушенко Д. Д. Електронний бізнес, електронна комерція, інтернет-торгівля: сутність та взаємозв'язок понять / Д. Д. Євтушенко // Бізнес Інформ. – 2014. – № 8. – С. 184–188.
8. Єремеева Н. С. Особливості електронного бізнесу на ринку ветеринарних препаратів / Н. С. Єремеева, О. В. Зозульов // Економічний вісник НТУУ «КПІ». – 2017. – № 14. – С. 299–306.
9. Жаворонок А. В. Трансформація банківських продуктів і послуг у сучасних умовах / А. В. Жаворонок, М. П. Федішин, Н. О. Ковальчук // Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2019. – № 2 (18). – С. 202-215. DOI: [http://doi.org/10.25140/2411-5215-2019-2\(18\)-202-215](http://doi.org/10.25140/2411-5215-2019-2(18)-202-215).
10. Зайцева О. О. Електронний бізнес : навчальний посібник / О. О. Зайцева, І. М. Болотинюк ; за наук. ред. Н. В. Морзе. – Івано-Франківськ : Лілея НВ, 2015. – 264 с.
11. Малініна Н. М. Оподаткування електронного бізнесу в Україні: сучасні реалії та перспективи / Н. М. Малініна // Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. – 2016. – Т. 21, вип. 71(49). – С. 152-155.
12. Маловичко С. В. До питання про дефініцію електронного бізнесу / С. В. Маловичко // Економіка та держава. – 2016. – № 2. – С. 33-37.
13. Марченко В. М. Структура електронного бізнесу / В. М. Марченко, Д. С. Галай // Східна Європа: Економіка, бізнес та управління. – 2016. – Вип. 5 (05). – С. 116-119.
14. Орлик О. В. Інформаційні технології забезпечення безпеки електронного бізнесу / О. В. Орлик // Кібербезпека в Україні: правові та організаційні питання : матеріали Всеукр. наук.-практ. конференції (Одеса, 21 жовтня 2016 р.). – Одеса : ОДУВС, 2016. – С. 167–169.

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

15. Піддубна Л. В. Діловодство як складова інфраструктури електронного бізнесу / Л. В. Піддубна // Проблеми економіки. – 2014. – № 3. – С. 268-273.
16. Пілевич Д. С. Теоретичне підґрунтя розвитку електронного бізнесу / Д. С. Пілевич // Бізнес Інформ. – 2019. – № 5. – С. 67-72.
17. Попова М. І. Електронний бізнес в Україні / М. І. Попова // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – 2004. – Вип. 6. – С. 349-351.
18. Ситник І. П. Системи електронного документообігу в електронному бізнесі / І. П. Ситник, А. І. Мельниченко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2015. – Вип. 4. – С. 174-178.
19. Скіцько В. І. Електронна логістика як складова сучасного бізнесу / В. І. Скіцько // Бізнес Інформ. – 2014. – № 7. – С. 309-314.
20. Тополевський Р. Б. Правові засади ведення електронного бізнесу в Україні у контексті юридичної футурології / Р. Б. Тополевський, А. В. Дзюбіна, К. О. Дзюбіна // Юридичний науковий електронний журнал. – 2017. – № 2. – С. 44-47.
21. Хижняк О. С. Недоліки електронного бізнесу в Україні і шляхи їх усунення / О. С. Хижняк // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2016. – Вип. 16, ч. 1. – С. 90-94.
22. Шкарлет С. М. Організаційно-інфраструктурне забезпечення розвитку сільського господарства України / С. М. Шкарлет, М. В. Дубина, А. В. Тарасенко. – Чернігів : ЧНТУ, 2016. – 208 с.
23. Shkarlet S. M. Peculiarities of system approach use to cognition of economic phenomena / S. M. Shkarlet, O. I. Gonta, M. V. Dubyna // Scientific bulletin of Polissia. – 2016. – № 4 (8), p. 1. – Pp. 9-17.

References

1. Abramova, A.S., Zhavoronok, A.V., & Fedyshyn, M.P. (2020). Doslidzhennia rozvytku Fintech: keis dlia krain skhidnoi Yevropy [Research of development of Fintech: a case for the countries of Eastern Europe]. *Zbirnyk naukovykh prats Universytetu derzhavnoi fiskalnoi sluzhby Ukrainy – Collection of scientific works of the University of State Fiscal Service of Ukraine, 1-2*, 8-25. DOI: 10.33244/2617-5940.1-2.2020.8-25.
2. Verbivska, L. (2021). Kontseptualni zasady obruntuvannia sutnosti elektronnoho biznesu [Conceptual principles of substantiation of the essence of e-business]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia – Problems and prospects of economics and management*, (2(26)), 57-64.
3. Holionko, N.H. (2013). Problemy i perspektyvy rozvytku e-biznesu na vitchyznianskykh pidpriemstvakh [Problems and prospects of e-business development in domestic enterprises]. *Teoretychni i praktychni aspekty ekonomiky ta intelektualnoi vlasnosti – Theoretical and practical aspects of economics and intellectual property*, 1(2), 335–339.
4. Dziubina, A.V., Kopets, K.O., & Dziubina, H.R. (2018). Dyferentsiatsiia osnovnykh skladovykh elektronnoho biznesu [Differentiation of the main components of e-business]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnikha». Serii: Problemy ekonomiky ta upravlinnia – Bulletin of the National University "Lviv Polytechnic". Series: Problems of economics and management*, 2(897), 16-19. <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2018/dec/15203/visnyk2018-16-19.pdf>.
5. Dubyna, M.V. (2018). *Mekhanizm rozvytku rynku finansovykh posluh na osnovi formuvannia instytutu doviry: teoriia, metodolohiia, praktyka [Mechanism of financial services market development based on the formation of the institute of trust: theory, methodology, practice]*. ChNTU.
6. Dubyna, M., & Sheremet, O. (2019). Rozvytok e-banking: svitovi ta vitchyznianski dosvid [Development of e-banking: world and domestic experience]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia – Problems and prospects of economics and management*, (2(18)), 154-162.
7. Yevtushenko, D.D. (2014). Elektronnyi biznes, elektronna komertsii, internet-torhivlia: sutnist ta vzaiemozviazok poniat [Electronic business, e-commerce, Internet trade: the essence and relationship of concepts]. *Biznes Inform – Business Inform*, (8), 184–188.

8. Yeremeieva, N.S., & Zozulov, O.V. (2017). Osoblyvosti elektronnoho biznesu na rynku veterynarnykh preparativ [Features of electronic business in the market of veterinary drugs]. *Ekonomichnyi visnyk NTUU «KPI» – Economic Bulletin of NTUU “KPI”*, (14), 299–306.
9. Zhavoronok, A.V., Fedyshyn, M.P., & Kovalchuk, N.O. (2019). Transformatsiia bankivskykh produktiv i posluh u suchasnykh umovakh [Transformation of banking products and services in modern conditions]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia – Problems and prospects of economics and management*, (2(18)), 202-215. DOI: [http://doi.org/10.25140/2411-5215-2019-2\(18\)-202-215](http://doi.org/10.25140/2411-5215-2019-2(18)-202-215).
10. Zaitseva, O.O., Bolotyniuk, I.M., & Morze N. V. (Ed). (2015). *Elektronnyi biznes [Electronic business]*. Lileia NV.
11. Malinina, N.M. (2016). Opodatkuvannia elektronnoho biznesu v Ukraini: suchasni realii ta perspektyvy [Taxation of electronic business in Ukraine: modern realities and prospects]. *Visnyk ONU imeni I.I. Mechnykova – Bulletin of ONU named after Mechnykov*, 21(71(49)), 152-155.
12. Malovychko, S.V. (2016). Do pytannia pro definitsiu elektronnoho biznesu [On the question of the definition of electronic business]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and State*, (2), 33-37.
13. Marchenko, V.M., & Halai, D.S. (2016). Struktura elektronnoho biznesu [The structure of electronic business]. *Skhidna Yevropa: Ekonomika, biznes ta upravlinnia – Eastern Europe: Economics, Business and Management*, 5(05), 116-119.
14. Orlyk, O.V. (2016). Informatsiini tekhnologii zabezpechennia bezpeky elektronnoho biznesu [Information technologies for security of electronic business]. *Kiberbezpeka v Ukraini: pravovi ta orhanizatsiini pytannia : materialy Vseukr. nauk.-prakt. Konferentsii – Cybersecurity in Ukraine: legal and organizational issues: materials All-Ukrainian. scientific-practical conference* (pp. 167–169). ODUVS.
15. Pidubna, L.V. (2014). Dilovodstvo yak skladova infrastruktury elektronnoho biznesu [Clerical work as a component of electronic business infrastructure]. *Problemy ekonomiky – Problems of economy*, (3), 268-273.
16. Pilevych, D.S. (2019). Teoretychne pidgruntia rozvytku elektronnoho biznesu [Theoretical basis for the development of electronic business]. *Biznes Inform – Business Inform*, (5), 67-72.
17. Popova, M.I. (2004). Elektronnyi biznes v Ukraini [Electronic business in Ukraine]. *Naukovi pratsi Kirovohrads'koho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu. Ekonomichni nauky – Scientific works of Kirovograd National Technical University. Economic sciences*, 6, 349-351.
18. Sytnyk, I.P., & Melnychenko, A.I. (2015). Systemy elektronnoho dokumentoobihu v elektronnomu biznesi [Systems of electronic document management in e-business]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu – Scientific Bulletin of Uzhgorod National University*, 4, 174-178.
19. Skitsko, V.I. (2014). Elektronna lohistyka yak skladova suchasnoho biznesu [Electronic logistics as a component of modern business]. *Biznes Inform – Business Inform*, (7), 309-314.
20. Topolevskiy, R.B., Dziubina, A.V., Dziubina, K.O. (2017). Pravovi zasady vedennia elektronnoho biznesu v Ukraini u konteksti yurydychnoi futurolohii [Legal principles of electronic business in Ukraine in the context of legal futurology]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal – Legal Scientific Electronic Journal*, (2), 44–47.
21. Khyzhniak, O.S. (2016). Nedoliky elektronnoho biznesu v Ukraini i shliakhy yikh usunen- nia [Disadvantages of e-business in Ukraine and ways to eliminate them]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnogo universytetu – Scientific Bulletin of Kherson State University*, 16(1), 90-94.
22. Shkarlet, S.M., Dubyna, M.V., & Tarasenko, A.V. (2016). *Orhanizatsiino-infrastrukturne zabezpechennia rozvytku sil'skoho hospodarstva Ukrainy [Organizational and infrastructural support of agricultural development of Ukraine]*. ChNTU.
23. Shkarlet, S.M., Gonta, O.I., & Dubyna, M.V. (2016). Peculiarities of system approach use to cognition of economic phenomena. *Scientific bulletin of Polissia*, 1(4(8)), 9-17.

Отримано 28.07.2021

Liudmyla Verbivska

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of
Entrepreneurship, Trade and Exchange Activities,

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University (Chernivtsi, Ukraine)

E-mail: l.verbivska@chnu.edu.ua. **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0002-2768-9157>

ResearcherID: [S-3318-2016](https://orcid.org/0000-0002-2768-9157). **Scopus Author ID:** [57210597185](https://orcid.org/0000-0002-2768-9157)

**THEORETICAL-METHODOLOGICAL PROVISIONS
OF THE FUNCTIONING AND DEVELOPMENT OF THE E-BUSINESS SYSTEM**

Today, e-business is an important part of doing business. Active development of information technologies, simplification of the Internet access, a significant level of the distribution of smartphones and other electronic devices have contributed to the creation of new types of business that operate solely on the use of modern digital technologies. The development of e-business is also an important component of ensuring innovative development of the national economy. Active introduction of e-commerce technologies, the use of payment systems is already an integral part of the economic activity of all economic entities.

Within the article, theoretical and methodological provisions of the e-business system are considered. The results of the analysis make it possible to state today the important role of the outlined system in the development of the national economy. Taking into account the essence of this system, the peculiarities of its functioning in the national economy, the prerequisites for its formation and transformation were determined. The main functions of such a system are also singled out and analyzed in detail, which include the following: market, development, innovation and social. Considerable attention was paid to the principles of the outlined system, which were divided into three groups: formation (evolution, informatization, innovation, resource provision), functioning (systemic, structured, adaptive, dynamic) and development (science, legality, exogenous coherence, transformation); their features are considered.

Thus, the results of the study allow to establish the objective impact of e-business on the functioning of the national innovation systems, significant potential for further development of this system, which leads to new research in the transformation of economic relations as a result of active use of new digital technologies.

Keywords: *business; e-business system; function; principle; system; digitalization.*

Fig.: 1. References: 23.